Regelrådet

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Beslutsdatum	Vårt diarienummer	Ert diarienummer
2025-09-09	RR 2025-200	Ju2023/02583

Justitiedepartementet

Yttrande över Transportstyrelsens framställan om ändring i luftfartslagen, lag om inskrivning av rätt till luftfartyg, m.m.

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Förslagsställaren redovisar på ett tydligt sätt problem och syfte, nollalternativ och alternativa lösningar. Särskilda hänsyn till mikro-, små och medelstora företag bedöms som godtagbart redovisade mot bakgrund av att förslaget i huvudsak moderniserar befintliga förfaranden. EU-rätten bedöms som godtagbart behandlad då underlaget anger nationell rådighet.

Samtidigt saknas centrala uppgifter för en fullständig bedömning av företagseffekter i flera delar. Redovisningen av berörda företag och effekter på företagens kostnader och intäkter är otillräcklig. Det saknas beskrivning av påverkan på konkurrensen och av åtgärder för att begränsa kostnader och andra effekter för företag. Vidare framgår varken ett bestämt ikraftträdandedatum eller hur och när företag ska informeras och kunna förbereda sig. Slutligen redovisas inte hur och när konsekvenserna kan utvärderas.

Innehållet i förslaget

Förslaget avser ändringar i luftfartslagen (2010:500), lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg, förordningen (1986:172) om luftfartygsregistret m.m. och i förordningen (2005:142) om inskrivning av rätt till luftfartyg. Förslaget innebär att ansökningar och anmälningar vid registrering, inskrivning och avregistrering av luftfartyg kan lämnas elektroniskt, att akter får föras i elektronisk form och att underskriftskraven för dagbok, bevis och registerutdrag justeras. Inskrivningsdagen ska kunna hanteras flexiblare, så att beslut kan fattas en annan kalenderdag men hänföras till samma inskrivningsdag. Vidare införs regler om förnyelse av inskrivningar och underrättelser samt möjlighet till avregistrering på myndighetens initiativ. Utdömande av vite flyttas från inskrivningsmyndigheten på Transportstyrelsen till domstol. Ändringarna berör företag verksamma i luftfartsbranschen genom att reglerna för hur ärenden lämnas in, hanteras och dokumenteras moderniseras. Inget bestämt ikraftträdandedatum framgår av remissen.

Bedömning av delaspekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Av konsekvensutredningen framgår att för både fartygsregistret och inskrivningsregistret för luftfartyg är Transportstyrelsen inskrivningsmyndighet. Reglerna för de båda inskrivningsregistren skiljer sig åt i vissa delar vilket leder till att hanteringen skiljer sig åt trots att det är samma inskrivningsmyndighet som hanterar ärendena. Transportstyrelsen är också den myndighet som ansvarar för luftfartygsregistret. Hanteringen i luftfartygsregistret påminner om hanteringen i fartygsregistret. En del av syftet är att de bestämmelser som reglerar hanteringen i luftfartygsregistret, inskrivningsregistret och fartygsregistret i en större omfattning ska vara överensstämmande.

Nuvarande regler begränsar användningen av elektronisk ingivning och elektronisk akthantering i luftfarts- och inskrivningsärenden.

I remissen anges att åtgärderna syftar till att förbättra aktualitet och kvalitet i luftfartygs- och inskrivningsregistren samt att, där det är lämpligt, harmonisera ordningen med fartygsregistren. Mot bakgrund av att registret år 2023 omfattade 2 936 luftfartyg och att cirka 850 under längre tid saknar giltig luftvärdighet föreslås förändringar som möjliggör rensning av inaktuella uppgifter .Förslagsställaren skriver i konsekvensutredningen att större delen av förslagen syftar till att underlätta och effektivisera Transportstyrelsens handläggning av aktuella ärenden och att möjligheten till elektroniska ansökningar är något som får positiva konsekvenser för luftfartygsägarna, då ansökningar och anmälningar kan ske på ett smidigare sätt.

Regelrådet finner att problem och syfte har förklarats på ett tydligt sätt. Det framgår också att förslaget syftar till att underlätta för ägare av luftfartyg.

Regelrådet finner att beskrivningen av problem och syfte är godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Utan regeländring kan det nya ärendehanteringssystemet och inskrivningsregistret inte utnyttjas fullt ut: pappersrutiner, manuell hantering och avsaknad av elektroniska akter/central utskrift skulle då kvarstå, liksom krav på originalhandlingar – vilket hämmar digital hantering och ökar ledtiderna. Oflexibel hantering av inskrivningsdag skulle försvåra planering vid varierande inflöden och hög belastning. Utan regler om tidsstyrt förfall/förnyelse och möjlighet till myndighetsinitierad avregistrering skulle möjligheten att hålla registret aktuellt försämras, vilket påverkar uttag, tillsyn och uppföljning negativt. Sammantaget innebär nollalternativet lägre effektivitet för både myndighet och företag samt sämre förutsättningar för en enhetlig digital hantering av handlingar och beslut.

Regelrådet finner att beskrivningen av konsekvenser av om ingen åtgärd vidtas är godtagbar.

Alternativa lösningar

I remissen redovisas flera alternativ för att hantera inaktuella inskrivningar och underlätta avregistrering. Ett alternativ är att införa en ordning där inskrivningar förfaller efter en viss tid med möjlighet till förnyelse, genom nya bestämmelser i lagen om inskrivning av rätt till luftfartyg samt krav på anteckning när en inskrivning har förfallit. Förordningen kompletteras med anteckningar om hinder mot avregistrering på grund av inskrivningar, anteckning av förnyelser och en ny underrättelseskyldighet inför förfall. Remissen öppnar för att den nu föreslagna tioårsfristen kan förkortas, till exempel till fem år, i syfte att snabbare rensa inaktuella uppgifter. Ett annat alternativ som uppges är att ge Transportstyrelsen möjlighet att självmant avregistrera luftfartyg när uttryckliga avregistreringsgrunder föreligger, med

motsvarighet i sjölagen och fartygsregistren. Samlat presenteras därmed två olika lösningar – tidsstyrt förfall med förnyelser respektive myndighetsinitierad avregistrering – som båda kan bidra till ett mer uppdaterat register.

Regelrådet finner att beskrivningen av alternativa lösningar är godtagbar.

Berörda företag

Förslagsställaren beskriver att förslagen berör aktörer som äger, brukar eller har rättigheter i luftfartyg samt andra parter i inskrivnings- och registerprocesser, såsom borgenärer och nyttjanderättshavare. I remissen anges att en sökning i luftfartygsregistret den 7 september 2023 visade 2 936 registrerade luftfartyg, varav 672 belastades av inskrivningar. Vidare framgår att cirka 850 luftfartyg saknat giltig luftvärdighet i minst tre år (cirka 220 av dessa med inskrivningar) samt cirka 1 000 i minst ett år (cirka 230 med inskrivningar).

I konsekvensutredningen uppges främst uppgifter om bestånd av luftfartyg och förekomst av inskrivningar snarare än antal företag. Den specificerar inte hur många företag som typiskt berörs, hur de fördelas på storleksklasser eller branscher eller hur ärendevolymerna ser ut för olika typer av företag. Sammantaget ger redovisningen en bild av att olika aktörer påverkas, men saknar närmare beskrivning av vilka företag som berörs.

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag är bristfällig.

Förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter

Det framgår att hanteringen av inskrivningsdag föreslås bli mer flexibel. Mot bakgrund av att förslaget innebär elektronisk ingivning, elektroniska akter, justerade dokumentkrav och flexiblare hantering av inskrivningsdag, framstår kraven som små för de flesta företag. För aktörer som redan använder digitala kanaler anges att påverkan bedöms vara marginell. För mikro- och små företag med helt analoga rutiner kan en engångsanpassning av arbetssätt och enklare IT-stöd behövas; därefter väntas löpande hantering förenklas (färre pappersmoment, färre kompletteringar och mindre tidskänslig insändning).

Enligt Regelrådet saknar dock underlaget belopps- och tidsuppskattningar samt uppgifter om hur många företag som typiskt behöver anpassa rutinerna, vilket försvårar en säker bedömning av kostnadsnivån. Det hade varit behövligt att en beskrivning hade infogats om hur många företag som typiskt behöver anpassa rutiner och IT-stöd till elektroniska kanaler. Vidare saknas helt beskrivning eller bedömning av eventuella intäktsförändringar för företagen.

Regelrådet finner att beskrivningen av kostnader och intäkter för företag är bristfällig.

Påverkan på konkurrens, särskilda hänsyn till små företag och andra relevanta konsekvenser

Påverkan på konkurrens

Konsekvensutredningen behandlar ändringar i hanteringen av registrerings- och inskrivningsärenden, såsom elektronisk ingivning, elektroniska akter, justerade dokumentkrav och en mer flexibel hantering av inskrivningsdag. Redovisningen innehåller inte en beskrivning av hur förändringarna eventuellt kan påverka konkurrensförhållanden mellan företag av olika storlek och med olika förutsättningar. Sammanfattningsvis beskriver

förslagsställaren att förslaget väntas leda till förbättringar men redovisar inte hur konkurrensvillkor kan påverkas.

Regelrådet bedömer att redovisningen inte möjliggör en prövning av konkurrenseffekter ur företagsperspektiv.

Regelrådet finner att beskrivningen av påverkan på konkurrensen är bristfällig.

Särskilda hänsyn till små företag

I konsekvensutredningen redogörs inte för särskilda hänsyn till små och medelstora företag i form av undantag, förenklade förfaranden, stegvis införande eller riktade stödinsatser. Det framgår inte om kostnads- och tidsbilden typiskt skiljer sig mellan mikro-, små- och medelstora företag.

Eftersom förslaget verkar i en förenklande riktning är särskilda hänsyn till små och medelstora företag inte nödvändig att beskriva, bedömer Regelrådet. Mot bakgrund av att förslaget i huvudsak moderniserar befintliga förfaranden bedöms redovisningen som godtagbar, även om det hade varit önskvärt med en kort belysning av eventuell skillnad mellan mikro-, små-, medelstora och större företag.

Regelrådet finner att beskrivningen av särskilda hänsyn till små och medelstora företag är godtagbar.

Åtgärder för att begränsa förslagets kostnader och andra effekter

Det saknas en beskrivning av åtgärder för att begränsa kostnader och andra effekter för företag.

Regelrådet finner att beskrivningen av åtgärder för att begränsa förslagets effekter är bristfällig.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Av konsekvensutredningen framgår inte ett bestämt ikraftträdandedatum. Det framgår inte heller vilken aktör som ansvarar för informationsinsatser, vilka målgrupper som ska nås eller vilka kanaler som ska användas. Det saknas uppgifter om när vägledningar, blankett- eller systemändringar ska finnas tillgängliga och hur företag kan förbereda sig inför övergången.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkt för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser är bristfällig.

Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Regelrådet konstaterar att konsekvensutredningen inte redovisar hur och när konsekvenserna kan utvärderas.

Regelrådet finner att beskrivningen av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas är bristfällig.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Underlaget anger att regleringen faller under nationell rådighet och redovisar inte hur förslaget förhåller sig till EU-rätten eller eventuella minimikrav.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven är godtagbar.

Övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning

Inget övrigt av relevans finns att anföra i ärendet.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 9 september 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Anna Nilsson

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Anna Nilsson
Föredragande